

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Hallintokantelu

Asianosainen, jota asia koskee

Satakunnan hyvinvointialue

Kantelu

Aluehallintovirastoon on 20.7.2023 saapunut hallintokantelu, jossa on moitittu Satakunnan hyvinvointialueen toimintaa. Kantelun mukaan hyvinvointialue perii liian suuria omavastuuosuuksia kuljetuspalveluista, jotka järjestetään vaikeavammaisille. Kantelun mukaan omavastuu ylittää Porin alueella käytössä olevan julkisen liikenteen maksun. Kantelun mukaan myös matkoja lähikuntiin rajoitetaan.

Asiassa hankittu selvitys

Satakunnan hyvinvointialue on 30.1.2024 toimittanut aluehallintovirastolle selvityksen asiassa. Kantelijalle on varattu mahdollisuus vastineen antamiseen Satakunnan hyvinvointialueen selvitykseen. Vastine on saapunut aluehallintovirastoon 6.2.2024.

Aluehallintoviraston ratkaisu

Johtopäätös

Aluehallintovirasto kiinnittää Satakunnan hyvinvointialueen huomiota siihen, että vaikeavammaisen henkilön kuljetuspalvelumaksun omavastuuosuus ei voi nousta korkeammaksi kuin paikkakunnan julkisen liikenteen maksu.

Perustelut

Aluehallintovirasto on tutkinut hyvinvointialueesta annetun lain 11 §:n 3 momentin nojalla, onko hyvinvointialue toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Aluehallintoviraston valvonta ja toimenpiteet

asiassa perustuvat kantelijan ja hyvinvointialueen toimittamiin selvityksiin ja asiakirjoihin.

Vammaispalvelulain mukaisista kuljetuspalveluista perittävän maksun suuruus

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987, vammaispalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 14 §:n mukaan mainitun lain mukaisista palveluista voidaan periä maksuja siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992, asiakasmaksulaki) säädetään.

Asiakasmaksulain 1 §:n mukaan kunnallisista sosiaali- ja terveyspalveluista voidaan periä maksu palvelun käyttäjältä, jollei lailla toisin säädetä. Maksu voidaan periä henkilön maksukyvyyn mukaan. Asiakasmaksulain 2 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää palvelusta perittävän maksun enimmäismäärä ja maksu määräytyväksi maksukyvyyn mukaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/1992, asiakasmaksuasetus) 6 §:n mukaan vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuista vaikeavammaisille järjestettävistä kuljetuspalveluista voidaan periä enintään paikkakunnalla käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu tai siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan *”Satakunnan hyvinvointialueen aluevaltuusto on kokouksessaan hyväksynyt 19.12.2022 (133 §) Satakunnan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut 1.1.2023 alkaen. Päätöksessä viitataan liitteeseen, jossa on sivulla 13 todettu kuljetuspalvelun asiakasmaksusta seuraavasti: ”Vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisesta kuljetuspalvelusta peritään asiakkaalta omavastuuna julkisen*

liikenteen taksan mukainen matkan kilometrimäärään sidottu maksu”.

Lisäksi selvityksen mukaan ”Suomessa on edelleen käytössä hyvinvointialueilla muun muassa Matkahuollon taksataulukko tai ELY:n taksataulukko. Joillakin alueilla on käytössä sekä Matkahuollon tai ELY:n taksataulukko, että vyöhyketaulukko. Satakunnassa ei ole siis olemassa yhteistä, koko maakuntaa kattavaa järjestelmää, jossa joukkoliikenteen linja-automatka määräytyisi vyöhykkeittäin. Satakunnan kunnissa, joissa on julkista liikennettä, on omat julkisen liikenteen järjestelmät ja maksut. Jos ennalta mainittujen alueiden asiakkaille määrättäisiin asiakasmaksut näillä hinnoilla, ei asiakasmaksun perusteet olisi enää yhdenvertaisia niiden alueiden asiakkaiden kanssa, joilla ei ole julkista liikennettä. Tästä syystä Matkahuollon tai ELY:n taksataulukko on tasavertainen”.

Kuljetuspalveluista perittävän maksun enimmäismäärästä säädetään asiakasmaksuasetuksen 6 §:ssä. Korkein hallinto-oikeus (KHO) on vuosikirjapäätöksessään KHO 2020:20 ottanut kantaa asiakasmaksuasetuksen 6 §:n soveltamiseen ja kuljetuspalvelusta perittäviin asiakasmaksuihin. Perusteluiden mukaan *”asiakasmaksuasetuksen 6 §:stä ilmenee, että pääsäännön mukaan vaikeavammaisten kuljetuspalveluista voidaan periä enintään paikkakunnalla käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu. Korkein hallinto-oikeus katsoo, että asetuksen säännöksen loppuosa, jonka mukaan maksu voi olla edellä mainittuun maksuun verrattavissa oleva kohtuullinen maksu, tulee sovellettavaksi lähinnä silloin, kun paikkakunnalla ei ole sellaista julkista liikennettä, jonka maksuja voitaisiin käyttää perusteena asiakasmaksujen enimmäismäärälle. Vaikeavammaisille henkilöille järjestettävistä yksittäisistä kuljetuspalvelumatkoista voidaan siten yleispäätöksellä päättää perittäväksi enintään paikkakunnan julkisen liikenteen kertalipun hintaa vastaava maksu.”*

Aluehallintovirasto kiinnittää hyvinvointialueen huomion asiakasmaksuasetuksen 6 §:ään ja edellä mainittuun KHO:n päätökseen. Kuljetuspalvelujen asiakkailta perittävä omavastuuosuus ei voi ylittää paikkakunnalla käytössä olevan julkisen liikenteen maksua.

Matkojen rajoittamisesta

Vammaispalvelulaki edellyttää, että hyvinvointialueen on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella kohtuulliset kuljetuspalvelut. Valtioneuvoston asetus sisältää tarkemmat säännökset kuljetuspalvelujen sisällöstä ja järjestämisestä.

Vammaispalveluasetuksen (759/1987) 4 §:n mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset. Pykälän 2 momentin mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset.

Korkein hallinto-oikeus on oikeuskäytännössään katsonut, että vammaispalveluasetuksessa tarkoitettuna lähikuntana on pidetty myös niin sanottuja toiminnallisia lähikuntia, jolloin on otettava käsitettä laajentavana seikkana huomioon tarve sellaisiin yleensä saatavilla oleviin palveluihin, joita ei asuinkunnan tai naapurikunnan alueella ole (KHO 2012:86, KHO 2013:9 ja KHO 2016:8). Samalla korkein hallinto-oikeus on todennut, että lähikuntia näin määriteltäessä tulee kuitenkin kiinnittää huomiota matkan pituuteen sekä vammaisen henkilön esittämään yksilölliseen kuljetustarpeeseen. Korvattavien kustannusten on myös oltava vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentti ja vammaispalveluasetuksen 4 §:n 3 momentti huomioon ottaen kohtuullisia (KHO 2013:9).

Kantelusta tai saadusta selvityksestä ei ilmene, että hyvinvointialue olisi toiminut vastoin voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Sovelletut lainkohdat

Hallintolaki (434/2003) 53 a-d §

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 11 §

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) 8 §, 14 §

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) 1 §, 2 §



Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992) 6 §
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987) 4 §

Muutoksenhaku

Hallintolain 53 d § perusteella hallintokantelussa annettuun ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla.

Lisätiedot

Lisätietoja antaa tarvittaessa lakimies Ville Heininen,
ville.heininen@avi.fi, puh. 0295 018 042

Johtava lakimies

Ulla Peltola

Lakimies

Ville Heininen

Jakelu

Päätöksen saajat

Kantelija

Satakunnan hyvinvointialue, jota pyydetään saattamaan päätös tiedoksi niille henkilöille ja toimielimille, joille asia kuuluu

Päätös on maksuton.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 4, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.lounais@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja LSAVI/10939/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSAVI/10939/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Heininen Ville 13.12.2024 09:26

Ratkaisija Peltola Ulla 13.12.2024 09:26